

på, at man ved beregning af produktivtetsudviklingen indenfor disse områder samt ved beregningen af faktorindkomsten for varehandelen har måttet anvende ret hårdhændede forudsætninger for at gennemføre beregningerne.

Som foreløbig afslutning på dette arbejde med at give en oversigt over de lange udviklingslinier i norsk økonomi har Statistisk Sentralbyrå i 1954 udsendt en publikation med titlen »Økonomisk Utsyn 1900—1950«. Oversigten er udarbejdet i Sentralbyråets forskningsafdeling af universitetsstipendiat Gerhard Stoltz. Med hensyn til befolkningsstatistik og økonomisk statistik indeholder Økonomisk Utsyn et koncentrat af indholdet i de 2 ovenfor omtalte publikationer, blot fremstillet i mere indbydende form med gennemsnit for 5- eller 10-årsintervaller og en række diagrammer til illustration af de vigtigste udviklingslinier. Teksten er som helhed kortfattet og nøgtern, og det letter selvsagt læsningen, at man har kunnet udelade oversigter over de anvendte beregningsmetoder m. v.

Hvis man sammenligner resultaterne af den norske langtidsundersøgelse med de foreløbige resultater af de danske nationalindkomstberegninger (se Statistiske Efterretninger 1954, nr. 24 s. 195—96), synes der trods de store forskelle i landenes produktions- og erhvervsstruktur at være mange lighedspunkter. I mellemkrigstiden synes dog ekspansionen i slutningen af 1920'erne at have været noget stærkere i Norge end i Danmark, mens virkningen af depressionen i begyndelsen af 1930'erne snarest synes at have været stærkere i Norge end i Danmark.

Undersøgelserne har givet flere interessante resultater. Bl. a. tyder begge undersøgelser på, at der har været en tendens til forskellig prisudvikling for investeringsvarer og konsumvarer; denne forskel bevirker bl. a., at investeringsandelen for efterkrigsårene vil blive væsentlig højere beregnet i løbende priser end i priser for et år før krigen. Et andet interessant resultat er, at der, såfremt man foretager en beregning af Norges bytteforhold i uden-

rigsomsætningen på unit-value-basis og tager hensyn til fragtraternes udvikling, synes at have været en tendens til forringelse i bytteforholdet; dette rejser spørgsmålet, om det ikke vil være et normalt træk, at et land, der undergår en gradvis industrialisering med, hvad deraf følger med hensyn til udenrigshandelens sammensætning, vil opleve en gradvis forringelse af bytteforholdet i udenrigshandelen.

Økonomisk Utsyn indeholder desuden også en række oversigter over mere specielle områder, herunder bl. a. en oversigt over udviklingen i de samlede skatteindtægter, nogle hovedtræk af udviklingen i boligforbruget m. m., og selv om behandlingen ifølge sagens natur må blive ret summarisk på sine steder, er Sentralbyråets publikation særdeles værdifuld for den, der vil danne sig et indtryk af den økonomiske udvikling i Norge i årene siden århundredskiftet.

Niels Ussing.

Industrien och förgubbningen. Industriens Utredningsinstitut - Stockholm 1955 - 126 sider - 7 sv. kr.

Det svenske Industriens Utredningsinstitut har i ovennævnte lille bog samlet foredrag og diskussionsindlæg, der fremkom på en i 1954 afholdt konference med det i titlen nævnte emne.

Bogen indledes med redaktøren Jan Wallanders redegørelse for ulemper og fordele ved at forsørge de gamle enten ved en pensioneringsordning med fondsdannelse eller ved en renteydelse uden fondsdannelse med stærk og eensidig fremhævelse af fondsofbygningens fordele særlig for kapitaldannelsen.

Det centrale emne for bogen er dog formentlig spørgsmålet om den gamle arbejdskrafts indpasning i industrien, der er hovedtemaet for de øvrige indlæg, og den efterfølgende diskussion. Alderdomsforskeren *I. G. Porje* behandler fra et lægesynspunkt de ændringer, der sker med arbejdscvnen, efterhånden som et menneske ældes;

på, at man ved beregning af produktivtetsudviklingen indenfor disse områder samt ved beregningen af faktorindkomsten for varehandelen har måttet anvende ret hårdhændede forudsætninger for at gennemføre beregningerne.

Som foreløbig afslutning på dette arbejde med at give en oversigt over de lange udviklingslinier i norsk økonomi har Statistisk Sentralbyrå i 1954 udsendt en publikation med titlen »Økonomisk Utsyn 1900—1950«. Oversigten er udarbejdet i Sentralbyråets forskningsafdeling af universitetsstipendiat Gerhard Stoltz. Med hensyn til befolkningsstatistik og økonomisk statistik indeholder Økonomisk Utsyn et koncentrat af indholdet i de 2 ovenfor omtalte publikationer, blot fremstillet i mere indbydende form med gennemsnit for 5- eller 10-årsintervaller og en række diagrammer til illustration af de vigtigste udviklingslinier. Teksten er som helhed kortfattet og nøgtern, og det letter selvsagt læsningen, at man har kunnet udelade oversigter over de anvendte beregningsmetoder m. v.

Hvis man sammenligner resultaterne af den norske langtidsundersøgelse med de foreløbige resultater af de danske nationalindkomstberegninger (se Statistiske Efterretninger 1954, nr. 24 s. 195—96), synes der trods de store forskelle i landenes produktions- og erhvervsstruktur at være mange lighedspunkter. I mellekrigstiden synes dog ekspansionen i slutningen af 1920'erne at have været noget stærkere i Norge end i Danmark, mens virkningen af depressionen i begyndelsen af 1930'erne snarest synes at have været stærkere i Norge end i Danmark.

Undersøgelserne har givet flere interessante resultater. Bl. a. tyder begge undersøgelser på, at der har været en tendens til forskellig prisudvikling for investeringsvarer og konsumvarer; denne forskel bevirker bl. a., at investeringsandelen for efterkrigsårene vil blive væsentlig højere beregnet i løbende priser end i priser for et år før krigen. Et andet interessant resultat er, at der, såfremt man foretager en beregning af Norges bytteforhold i uden-

rigsomsætningen på unit-value-basis og tager hensyn til fragtraternes udvikling, synes at have været en tendens til forringelse i bytteforholdet; dette rejser spørgsmålet, om det ikke vil være et normalt træk, at et land, der undergår en gradvis industrialisering med, hvad deraf følger med hensyn til udenrigshandelens sammensætning, vil opleve en gradvis forringelse af bytteforholdet i udenrigshandelen.

Økonomisk Utsyn indeholder desuden også en række oversigter over mere specielle områder, herunder bl. a. en oversigt over udviklingen i de samlede skatteindtægter, nogle hovedtræk af udviklingen i boligforbruget m. m., og selv om behandlingen ifølge sagens natur må blive ret summarisk på sine steder, er Sentralbyråets publikation særdeles værdifuld for den, der vil danne sig et indtryk af den økonomiske udvikling i Norge i årene siden århundredskiftet.

Niels Ussing.

Industrien och förgubbningen. Industriens Utredningsinstitut - Stockholm 1955 - 126 sider - 7 sv. kr.

Det svenske Industriens Utredningsinstitut har i ovennævnte lille bog samlet foredrag og diskussionsindlæg, der fremkom på en i 1954 afholdt konference med det i titlen nævnte emne.

Bogen indledes med redaktøren Jan Wallanders redegørelse for ulemper og fordele ved at forsørge de gamle enten ved en pensioneringsordning med fondsdannelse eller ved en renteydelse uden fondsdannelse med stærk og eensidig fremhævelse af fondsofbygningens fordele særlig for kapitaldannelsen.

Det centrale emne for bogen er dog formentlig spørgsmålet om den gamle arbejdskrafts indpasning i industrien, der er hovedtemaet for de øvrige indlæg, og den efterfølgende diskussion. Alderdomsforskeren *I. G. Porje* behandler fra et lægesynspunkt de ændringer, der sker med arbejdscvnen, efterhånden som et menneske ældes;

professor *Inguar Svennilson* behandler væsentlig de økonomiske sider af problemet, fil. lic., *Bengt G. Rundblad* de sociologiske, mens professor *Sven Forssman* har været »i marken» og undersøgt, hvordan den ældre arbejdskraft faktisk klarer sig i industrien.

En smidig indpasning (eller rettere bevarelse) af den ældre arbejdskraft i industrien har to dimensioner: 1) Den individuelle tilpasning, der tilsigter, at ingen tvinges ud af arbejde, før *hans* (eller hendes) arbejdsduelighed ikke rækker til at udføre jobbet, og 2) den tilpasning, der kræves som følge af, at arbejdskvalifikationerne gradvis ændres, og som oftest forringes efter en vis alder, (der kan variere for den enkelte).

Den tvungne afgangsalder hindrer, at den enkelte, som har evner dertil, kan blive i arbejdet, og både *Porje* og *Svennilson* polemiserer stærkt imod den. Nu er en tvungen afgangsalder, som falder tidligere, end arbejdsevnen på det omhandlede felt for den typiske arbejder forringes væsentligt, formentlig fra alle synspunkter uheldig; men *Forssmans* undersøgelse synes at vise, at de gamles eget syn på bevarelsen af deres arbejdsevne i nogle tilfælde er så meget lysere end svarende til virkeligheden, at en afgang fra arbejdet, der alene bestemmes af, hvornår de pågældende selv føler sig for gamle, formentlig også vil skabe problemer. De yngres af *Rundblad* fremholdte irritation på de gamle, som klamrer sig til de vellønnede og prestigebærende pladser, er formentlig særlig stærk, hvis indehaverne tydeligt for alle — undtagen de pågældende selv — ikke kan bestride arbejdet.

Tilpasning i forbindelse med det forhold, at arbejdskvalifikationerne fra et vist tidspunkt ændres eller forringes gradvis, skulle i og for sig — som særlig fremhævet af *Svennilson* — medføre, at den ældre arbejdskraft blev sat til andet arbejde end det hidtidige, eller fik afkortet arbejdstiden. Måske er den største vanskelighed, dette støder på, som *Rundblad* — og visse af diskussionsindlæggene — fremhæver, at

omplacering eller ændringer i arbejdsvilkår i de fleste tilfælde medfører tab af status, og derfor vil møde megen modstand hos de pågældende selv. I diskussionen anføres det ganske vist, at funktionærer nogen tid efter, at de var blevet pensioneret, var parat til at vende tilbage til et mere underordnet arbejde end tidligere. (Eksempler gives ikke, men man må vel tænke sig kontorchefen, der efter at have kedet sig hjemme et halvt års tid, er rede til at vende tilbage og ordne kartotekskort under sin tidligere fuldmægtigs ledelse!). Det er vanskeligt at se, at dette skulle løse problemerne undtagen i ganske enkelte tilfælde.

I det hele taget kan det siges, at de fremkomne indlæg belyser problemerne fra forskellig side, men bidrager meget lidt til at løse dem. Iøvrigt savner man behandling af eet problem, nemlig indpasningen i industrien af den arbejdskraft, som i ikke helt ung alder, men endnu fuldt duelig bliver ledig, men som ofte har svært ved at få nyt arbejde, fordi den afvises af arbejdsgiverne, måske på grund af fordom, måske af frygt for, at dens kvalifikationer kun vil holde så få år, måske af helt andre grunde?

Selv om det er småt med positive løsningsforslag i bogen, fremlægges der dog en hel del erfaringsstof og anføres en del særdeles velbegrundede synspunkter, som er vel værd at sætte sig ind i, fordi de gamles problemer allerede er og formentlig fortsat vil vedblive at være et vigtigt emne i den offentlige debat om sociale spørgsmål.
Kirsten Rudfeld.

Pierre Mendès-France et *Gabriel Ardant*: *La Science Économique et l'Action*. Science et Société. Unesco-Julliard. Paris 1954. 230 sider. Pris 600 fr. fr.

Denne bog har et dobbelt formål. Dels skal den vise, hvorledes statsmændenes forskellige opfattelser af den økonomiske sammenhæng i de sidste 40 år har påvirket den økonomiske — og dermed den politiske — udvikling. Dels skal den kundgøre den